

PhDr. Vít Střítecký: From Developmentalism to Mobilisation: The Case of Georgian Violent Transition

132 stran + abstrakt, seznam literatury a zdrojů

Disertační práce

školitel prof. ing. Petr Drulák, Ph.D.

oponentka doc. PhDr. Běla Plechanovová, CSc.

katedra mezinárodních vztahů

IPS UK FSV

Oponentský posudek – obhajoba 24.9.1012

Předložená disertační práce se věnuje otázce etnopolitické mobilizace a s ní spojeným násilným projevům vnitrostátního konfliktu se zaměřením na strukturální předpoklady se snahou o propojení makroúrovně světového kapitalistického systému a mikroúrovně, konkrétně násilné transformace na příkladu národnostně složitě situace pozdně a post-sovětské Gruzie. Autor si klade za cíl osvětlit příčiny tohoto násilného konfliktu na pozadí širší teoretické perspektivy, která by přesáhla regionální rozměr a poskytla tak alternativní výklad k dominujícímu výkladu, který v naprosté většině dosavadní literatury vysvětluje konflikt na základě modernizačního paradigmatu se zaměřením na otázku růstu nacionalismu a související etnické mobilizace. Volba Gruzie jako případové studie je odůvodněna jednak svým způsobem výjimečnou měrou násilí, které doprovázelo konflikt, jednak etnickou a kulturní heterogenitou a též specifickým institucionálním rámcem jako dědictvím sovětského režimu. Tématu konfliktního potenciálu dědictví sovětského režimu na případu Gruzie se autor věnoval již ve své magisterské diplomové práci (2005), předkládaná disertační práce přistupuje k tématu z odlišných teoretických východisek a rámuje konflikt v Gruzii diskusí o strukturálních předpokladech konfliktu ve vazbě zánik rozvojového státu.

Práce je členěna do čtyř základních částí; první kapitola představuje oblast studia rozpadu sovětského státu a jejího konfliktního potenciálu ze tří základních perspektiv – z pohledu tranzitologického paradigmatu, z pohledu teorie nacionalismu a identit a konečně z pohledu institucionálních předpokladů pro vznik konfliktu. Druhá kapitola představuje teoretický rámec pro vlastní analýzu na pozadí diskuse vývoje paradigmatu modernizace ve vztahu k vývoji národní identity a k potenciálu konfliktu. Autor vysvětluje otevření teorie modernizace konceptu etnicity a s ní spojeného potenciálního konfliktu. Následně vyvozuje alternativní rámec, který představuje východisko pro vlastní analýzu v empirické části práce. V další metodologické kapitole autor identifikuje jednotlivé komponenty definice kauzálního mechanismu a jeho vysvětlení pro potřeby analýzy. V poslední kapitole je pak navržený postup aplikován na zvolenou případovou studii transformačního období pozdně až post-sovětského období v Gruzii koncem 80. a počátkem 90. let minulého století.

Práci považuji celkově za kvalitní počín s originálním záměrem poukázat na strukturální předpoklady situace, která dala vzniknout i na poměry v destabilizovaném postsovětském prostoru ojedinelé míře násilí při eskalaci vnitřního konfliktu. Práce představuje původní teoretická východiska, na nichž staví soudržnou, empiricky velmi dobře informovanou analýzu.

Připomínky ke koncepci práce:

- Oceňuji velice snahu o zarámování problému násilných konfliktů jako důsledku (?) vzednutí národního/etnického uvědomění do širšího rámce strukturálních předpokladů. Od předchozí verze, kterou autor předložil k malé obhajobě, došlo k vyvážení jednotlivých částí práce a jejich lepšímu vzájemnému propojení a strukturaci. S ohledem na hlavní argument práce – že násilný konflikt je třeba nahlížet jako reakci na rozklad sovětského rozvojového státu – (s. 36)

– postrádám však ještě shrnující formulaci základních charakteristik, které by z hlediska následné empirické analýzy pro čtenáře jasně vymezily rozhodující faktory působící na (bývalé) sovětské republiky v období rozkladu SSSR. Jakkoli práce nemá ambici poskytnout komparaci s ostatními sovětskými republikami, potenciál pro budoucí výzkum tímto směrem by bylo vhodné upevnit, neboť oblast studia mezinárodních i vnitřních konfliktů v postsovětském prostoru – jakkoli početně významná, nepřináší ani zdaleka jednoznačné výsledky z hlediska klíčových faktorů, které na vznik konfliktů působí.

Připomínky k textu a zpracování:

- První připomínka vychází z výše zmíněné poznámky ke koncepci práce a i zde navazují na připomínku již formulovanou v předchozí verzi posudku. Formulace hlavní teze práce v úvodu zůstává poněkud zasutá v diskusi dosavadních přístupů k analýze konfliktů ve spojení se změnou politického režimu. Autor v tomto smyslu rezignoval na jasné vymezení vlastní pozice vůči dosavadní literatuře, tj. i identifikaci přínosu předkládané disertační práce. Činí tak pouze v relativně vágních formulacích, které neposkytují jasné vodítko pro čtenáře práce, čímž je oslabována přesvědčivost argumentů a následně i závěrů práce.
- Modely, kterými je ilustrován předpokládaný mechanismus působení mezi makro a mikro úrovní, jsou v uvedené podobě pro účel nastínění kauzálního mechanismu interakce mezi podmínkami sovětského rozvojového státu a vytvořením podmínek pro vznik konfliktu poněkud příliš zjednodušené. Vystihují interakci makro a mikro úrovně v čase, aniž by specificky vyjadřovaly předpokládané konkrétní faktory, jejichž sledování má být přidanou hodnotou předkládané práce. V tomto smyslu zde chybí třetí model, který by konkrétně specifikoval sledované fenomény ať již z hlediska prostředí, tak z hlediska aktérů.
- Ačkoli na základě přečtení práce nemám problém souhlasit s formulovanými závěry ohledně důvodů etnopolitické mobilizace v Gruzii v období konce 80. a počátku 90. let, formulaci závěrů či náznaků vysvětlení pozdějšího vývoje již vnímám jako spornou, neboť práce neposkytuje jasnější vymezení časového rámce, během něhož by sledované faktory měly působit; jinými slovy: jak dlouho si postsovětská země nese dědictví sovětského rozvojového státu a jeho kolapsu jako zvýšené riziko vzniku konfliktu či jaké faktory určují trvání tohoto období? Zde práce otevírá prostor pro budoucí výzkum jak v horizontální (komparativní) dimenzi, tak v dimenzi vertikální (časové), k jehož perspektivě by se měl autor vyjádřit během obhajoby.

Přes uvedené kritické výhrady považuji předložený text za kvalitní, odpovídající nárokům kladeným na disertační práce. Práci proto doporučuji k obhajobě. Pro účely pozdější publikace doporučuji, aby autor věnoval pozornost naznačeným aspektům předkládané práce.

17.9.2012

